

Riigikogu riigieelarve kontrolli erikomisjoni erakorralise avaliku istungi protokoll nr 163

Tallinn, Toompea ja videosild

Kolmapäev, 02. september 2026

Algus 9.00, lõpp 10.56

Juhataja: Urmas Reinsalu (esimees)

Protokollija: Laura Joanna Kuum (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Anti Allas, Toomas Järveoja, Lauri Laats (Vadim Belobrovtsev asendusliige), Evelin Poolamets, Kristo Enn Vaga

Komisjoni ametnikud: Ly Oper (nõunik)

Puudusid: Diana Ingerainen ja Tanel Tein

Kutsutud: Kaitseminister Hanno Pevkur, Kaitseministeeriumi kantsler Kaimo Kuusk, Kaitseministeeriumi kaitsevõime asekancler Kadri Peeters

Kaitseväge juhataja Andrus Merilo, Kaitseväge peastaabi ülema asetäitja Priit Pikner, Kaitseväge juhataja nõunik Martin Hurt, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse peadirektori asetäitja Raili Roosimaa (arendusvaldkond), riigikontrolör Janar Holm, Riigikontrolli peakontrolör Ines Metsalu-Nurminen, Riigikontrolli kommunikatsioonijuht Priit Simson ning Riigikogu Kantselei avalike suhete osakonna infonõunik Maiki Vaikla, Janar Holmi töövari Ingrid Peek (1. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Riigikontrolli kontrolliaruande "Riigi 2025. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus (Kaitseministeeriumi osa)" arutelu
2. Info ja muud küsimused

1. Riigikontrolli kontrolliaruande "Riigi 2025. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus (Kaitseministeeriumi osa)" arutelu

Komisjoni avalik päevakorrapunkt on järelvaadatav Riigikogu YouTube'i kanalil ([link videole](#))

Urmas Reinsalu juhatas päevakorrapunkti sisse ja andis sõna kutsutud külalistele.

Janar Holm rõhutas, et auditis käsitletud küsimusi kaitsevaldkonnas ei tuleks vaadelda üksnes raamatupidamisprobleemina, vaid laiemalt tööprotsesside korraldamise küsimusena. Tema sõnul tuleb tähelepanu pöörata muu hulgas lepingute sõlmimisele, ettemaksetele, kaupade saabumise kontrollimisele ja otsustusprotsessidele.

Ines Metsalu-Nurminen andis ülevaate Riigikontrolli auditis tuvastatud kaitsevaldkonna varude arvestusega seotud probleemidest (lisa 1). Ta selgitas, et Riigikontroll tegi 2025. aasta riigi raamatupidamise aastaaruandele märkuse Kaitseväge varude saldo kohta, kuna ei saanud

kinnitada, et aruandes kajastatud 1,2 miljardi euro suurune varude väärtus on korrektne. Ta rõhutas, et tegemist on suure hulga ja sageli kõrge maksumusega varadega, mistõttu peab nende arvestus olema usaldusväärne sõltumata sellest, kas neid kajastatakse bilansis või bilansiväliselt. Pistelise kontrolli käigus leiti laoarvestusest muu hulgas puuduva koguse või väärtusega ning negatiivse väärtusega varaobjekte, samuti varusid, mida tuleks käsitleda põhivarana. I. Metsalu-Nurminen tõi välja, et alates 2025. aastast tuleb kaitseotstarbelisi varusid kajastada bilansis, kuid Kaitseministeeriumi valitsemisalas oli sellest põhimõttest tehtud erand ning Riigikontroll ei saanud ülevaadet bilansist välja jäetud varude mahust ja maksumusest. Samuti oli varude saldod tagasiulatuvalt ligi 100 miljoni euro võrra korrigeeritud, kuid puudus piisav info selle kohta, milliseid varusid ja mis põhjusel täiendavalt arvele võeti. Lisaks näitas Kaitseväge infosüsteemi väljavõte, et 2025. aastal oli füüsiliselt saabunud, kuid nõuetekohaselt arvele võtmata üle 60 000 ühiku vara väärtusega ligikaudu 300 miljonit eurot. Andmestiku ebatäpsuse tõttu ei saanud Riigikontroll seda summat lõplikuks pidada, kuid leidis, et tegelik varude saldo võib olla bilansis kajastatust suurem. Samuti juhtis ta tähelepanu inventuuride korraldusele: kuigi Kaitseväes tehakse varude inventuure regulaarselt, ei kajastu nende tulemused alati nõuetekohaselt laoarvestuses. Nende asjaolude koosmõjul ei olnud Riigikontrollil võimalik kinnitada 1,2 miljardi euro suuruse varude saldo õigsust. I. Metsalu-Nurminen käsitles ka Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse (RKIK) ja Kaitseväge finantsjuhtimises korduvaid probleeme, sealhulgas tehingute kajastamist vales perioodis, varade ja kulude ebaõiget liigitamist, puudusi ettemaksete ja nõuete arvestuses ning lepingute ja ostudokumentide haldamises. Tema sõnul on ettemaksete jälgimisel tehtud edusamme, kuid sarnaste probleemide kordumine näitab vajadust tööprotsesside jätkuva korrastamise järele. Lisaks käsitles I. Metsalu-Nurminen RKIK-i kaudu Euroopa Liidu ja teiste doonorite vahenditest Ukrainale ja Moldovale kaitseotstarbelise abi hankimist. Ta selgitas, et RKIK-ile jäävad hankijana tehingutega seotud riskid ning doonoritega sõlmitud lepingutest ei nähtunud, et kõik need riskid oleksid doonorite kanda. Riigikontroll tuvastas ligikaudu 70 miljoni euro ulatuses probleemsete tarnetega seotud ettemakseid, mille puhul kaup ei olnud saabunud või ei olnud üleandmiseks nõutavas valmiduses. Seetõttu nägi Riigikontroll riski, et osa kuludest võib jääda Eesti riigieelarve kanda. Täpsemat hinnangut ei olnud võimalik anda, kuna Riigikontroll ei saanud tutvuda suurima probleemse tarnijaga sõlmitud lepinguga.

Hanno Pevkur andis ülevaate Kaitseministeeriumi valitsemisalas pärast eelmise aasta Riigikontrolli auditit rakendatud ja kavandatud meetmetest. Ta selgitas, et audit järel koostati tegevuskava, mille alusel uuendati muu hulgas valitsemisala raamatupidamise sise-eeskirja ning varade ja varude inventeerimise nõudeid, täpsustati tööjaotust ja infovahetust Riigi Tugiteenuste Keskuse ning valitsemisala asutuste vahel ja alustati materjalimajanduse süsteemset korrastamist. Mais kiideti heaks materjalimajanduse reform, mille eesmärk on luua ühtsetel protsessidel ja tehnoloogial põhinev logistikasüsteem ning saada reaajas ülevaade varade kohta. Samuti alustati uue ressursihaldustarkvara hankimist ja olemasoleva süsteemi täiustamist, muudeti inventuuride korraldust ning moodustati nende läbiviimise toetamiseks eraldi meeskond. Lisaks korrastati ettemaksete arvestust ja tugevdati finantsarvestuse kompetentsi. H. Pevkur märkis, et viimase audit tähelepanekute põhjal kinnitati täiendav tegevuskava, mis sisaldab kokku 70 tegevust koos vastutajate ja tähtaegadega. Muu hulgas nähakse ette Kaitseväge ladudes olevate varade ja varude terviklik arvestus, kõigi varude ülelugemine, nende seisukorra andmete kontrollimine ning erakorralise kõikehõlmava inventuuri läbiviimine, alustades Viru jalaväepataljonist. Samuti tuleb RKIK-il ja Kaitsevael

igakuiselt võrrelda raamatupidamises kajastatud varude sissetulekuid, korraldada varade väljaminekute sisekontroll ning tagada kasutuskõlbmatu materjali nõuetekohane utiliseerimine või realiseerimine. H. Pevkur avaldas lootust, et kavandatud tegevuste elluviimine võimaldab saada Kaitseväe varadest ja varudest senisest usaldusväärsema ülevaate.

Urmas Reinsalu palus kaitseministril selgitada, kas ta nõustub Riigikontrolli hinnanguga kaitsevaldkonna varade arvestuse ja finantsjuhtimise probleemidele.

Hanno Pevkur selgitas, et Kaitseministeerium on võtnud Riigikontrolli märkused arvesse ning kasutanud neid oma süsteemide ja töökorralduse parandamisel. Ta tõi ühe olulisema meetmena välja kokkuleppe viia Kaitseväe finantskorraldus ajutiselt ministeeriumi vastutusele, et see korrastada ja seejärel Kaitseväele tagasi anda. H. Pevkur lisas, et RKIK-ile tehtud 36 märkusest on asutuse juhi sõnul praeguseks 32 kõrvaldatud ning ülejäänud puuduste kõrvaldamisega tegeletakse.

Kaimo Kuusk pidas Riigikontrolli märkusi asjakohaseks ning märkis, et võrreldes eelmise aastaga on tihedam koostöö ja parem infovahetus Riigikontrolliga võimaldanud probleeme täpsemalt tuvastada. Ta selgitas, et Kaitseministeerium on viimastel aastatel tegelenud sisekontrolli- ja auditisüsteemi ülesehitamisega, kuna varasem auditiüksuse võimekus oli ebapiisav.

Andrus Merilo rõhutas, et 1,2 miljardi euro väärtuses varud ei ole kadunud, vaid on Kaitseväe kasutuses riigi sõjaliseks kaitseks valmistumisel. Ta märkis, et Kaitsevägi täitis varasema tegevuskava kokkulepitud punktid, kuid auditi käigus tuvastati siiski puudusi. A. Merilo juhtis tähelepanu sellele, et julgeolekuolukorrast tulenevalt lisandub Kaitseväele pidevalt uusi ülesandeid ning varade arvestusega seotud nõuete täitmine nõuab samuti ressursse. Tema hinnangul tuleks vajadusel üle vaadata ka kehtivad reeglid, et need toetaksid Kaitseväe põhiülesannete täitmist.

Kadri Peeters kinnitas, et auditis esile toodud probleeme võetakse tõsiselt ning nende lahendamisele lähenetakse süsteemselt. Ta avaldas lootust, et järgmisel aastal on auditi tulemused paremad.

Raili Roosimaa märkis, et RKIK on auditi käigus teinud Riigikontrolliga koostööd ning esitanud küsitud dokumendid, kuigi osa neist hilinemisega. Ta lisas, et auditi tähelepanekute põhjal on juba parandatud raamatupidamiskandeid, korrastatud ostutellimusi ning tegeletakse põhivarade ja ettemaksete inventuuridega.

Urmas Reinsalu palus kaitseministril selgitada, miks ei ole Riigikontrollile kättesaadavaks tehtud vahendamislepinguid, sealhulgas Datasel S.r.l.-iga sõlmitud lepingut, viidates ligikaudu 70 miljoni euro ulatuses probleemsetele ettemaksetele, ning märkis, et komisjon käsitles lepingute kättesaadavaks tegemist juba eelmise aasta sügisel.

Hanno Pevkur vastas, et tema teada sisaldasid vahendamislepingud konfidentsiaalsussätteid, kuid ei osanud öelda, kas see kehtis ka kõnealuse lepingu kohta või miks ei olnud seda Riigikontrollile esitatud. Ta selgitas, et lepinguid haldab RKIK, ning kinnitas, et Riigikontrollile tuleb esitada kogu küsitud teave ja dokumendid, mida on võimalik talle kättesaadavaks teha.

Urmas Reinsalu palus kaitseministril selgitada, kas Datasel S.r.l.-iga lepingute sõlmimist, ettemakseid ja tehinguga seotud riske arutati ministri otsustuskoosolekul ning kas nende käsitlemine ministri tasandil on kirjalikult fikseeritud.

Hanno Pevkur selgitas, et hangete korraldamine ja nendega seotud riskide hindamine kuulub

RKIK-i vastutusalasse ning ettemaksete tegemist ministri otsustuskoosolekul ei käsitleta.

Kaimo Kuusk selgitas, et kõnealune leping sõlmiti ja esimene makse tehti enne tema kantsleriks saamist ning tema mäletamist mööda sai Kaitseministeerium lepingu täitmisega seotud probleemidest teada 2025. aasta alguses, kui lepingus ette nähtud tähtajad olid juba ületatud.

Urmas Reinsalu palus selgitada, miks ei ole Riigikontrollile esitatud Datasel S.r.l.-iga sõlmitud lepingut, kuigi Kaitseministeerium oli selle täitmisega seotud probleemidest teadlik juba 2025. aasta alguses, ning küsis, kas leping sisaldab ka vahendustasusid.

Kaimo Kuusk selgitas, et Kaitseministeerium lõi 2025. aasta kevadel sisekontrolliosakonna, et tugevdada valitsemisala lepingute sisu ja nendega seotud riskide kontrollimist.

Urmas Reinsalu palus täpsustada, kuidas jaguneb Kaitseministeeriumis vastutus sisekontrolli eest.

Hanno Pevkur selgitas, et siseaudiitor allub ministrile ning sisekontrolliosakond kantslerile.

Urmas Reinsalu palus täpsustada, miks ei ole kõnealust lepingut Riigikontrollile esitatud, kuigi kaitseministri sõnul ei ole selleks takistust.

Raili Roosimaa märkis, et tema andmetel edastas RKIK kõnealuse lepingu Riigikontrollile 5. juunil.

Janar Holm selgitas, et Riigikontroll ei olnud 5. juuniks kõnealust lepingut saanud ning teavitas sellest samal päeval ka RKIK-i. Ta märkis, et lepingut oli küsitud ligikaudu poolteist aastat ning auditi toimingud lõppesid 15. mail.

Hanno Pevkur pidas vajalikuks üle kontrollida, kas kõnealune leping on Riigikontrollile edastatud ning kas see sisaldab konfidentsiaalsussätet. Ta selgitas, et lepingute sõlmimine, nende tarne- ja maksetingimuste üle läbirääkimine ning lepingute täitmisel tekkivate probleemide lahendamine kuulub RKIK-i pädevusse.

Urmas Reinsalu palus kaitseministril selgitada, kas vahendamislepingutega seotud probleemidest ja riskidest, sealhulgas ligikaudu 70 miljoni euro ulatuses probleemsete ettemaksetega seotud juhtumist, informeeriti valitsuskabinetti ning kas selle kohta esitati kabineti memorandum.

Hanno Pevkur vastas, et valitsuskabinetis on arutatud Ukraina abistamist üldiselt, kuid välisdoonorite vahenditest Ukrainale varustuse hankimise praktiline korraldamine oli RKIK-i ülesanne. Ta märkis, et probleemide ilmnemisel suhtles RKIK tema teada Kaitsepolitseiametiga ning kõnealuse tarnija puhul tuvastati kauba inspekteerimisel, et selle kvaliteet ei võimaldanud seda Ukrainale edasi anda.

Kaimo Kuusk selgitas, et probleemide ilmnemisel jagati teavet Kaitsepolitseiametiga ning konkreetse juhtumi puhul teavitas ta sellest ka koordinatsioonibüroo direktorit. Samuti suheldi asjaomaste riikide suursaadikutega, et leida probleemile lahendus. Kui need sammud tulemust ei andnud, anti RKIK-ile suunis leping lõpetada ja pöörduda kohtusse.

Anti Allas märkis, et RKIK-i endine juht Magnus-Valdemar Saar oli varasematel komisjoni istungitel kinnitanud, et relvatarnetega probleeme ei ole. Selle taustal küsis ta, kas RKIK-il on veel hankeid või lepinguid, mida nende konfidentsiaalsuse tõttu ei ole võimalik Riigikontrollile esitada.

Raili Roosimaa selgitas, et lepingud sisaldavad konfidentsiaalsussätteid, mistõttu ei saa ta nende sisu täpsemalt kommenteerida.

Lauri Laats palus täpsustada, kas probleemsete lepingute mittetäitmise korral võib tekkida Eesti riigil kohustus tagastada doonoritele kuni 70 miljonit eurot Eesti riigieelarve

vahenditest. Samuti küsis ta, kas RKIK leidis kinnituse, et kõnealused lepingud edastati Riigikontrollile 5. juunil.

Hanno Pevkur vastas, et Eesti riigieelarvele võimaliku tekkiva kohustuse kohta ei saa praegu kindlat hinnangut anda, kuna ta ei tea RKIK-i ja Euroopa Komisjoni vahelise kokkuleppe täpseid tingimusi. Ta selgitas, et RKIK on nõudnud ebapiisava kvaliteediga kauba tarnijalt ettemaksu tagastamist ning vaidlus on jõudnud rahvusvahelisse arbitraaži. H. Pevkur lisas kontekstiks, et välisdoonorite vahenditest on Eesti kaudu Ukrainale hangitud ligikaudu 400 miljoni euro ulatuses relva- ja laskemoonaabi ning tema teada oli Euroopa Komisjon teadlik kiirete ja suuremahuliste hangetega kaasnevatest riskidest. Ta märkis, et kasutamata vahendid tagastatakse Euroopa Komisjonile, kuid vaidlusaluse ettemaksu puhul tuleb enne ära oodata kohtuvaidluse tulemus ning raha tagastamine sõltub sellest, kas ettemaks õnnestub tarnijalt tagasi saada.

Raili Roosimaa kinnitas oma e-kirjade põhjal, et RKIK on kõnealuse lepingu Riigikontrollile edastanud.

Evelin Poolamets palus kaitseministril selgitada Kaitseministeeriumi valitsemisala vara ja varude arvestuses ilmnenu probleemide kujunemist seoses alustatud kriminaalmenetlusega. Samuti küsis ta, kas menetlusega seotud ametnikud jätkavad oma tööd või on nad uurimise ajaks töölt kõrvaldatud.

Hanno Pevkur vastas, et tema teada ei ole kriminaalmenetluses kellelegi kahtlustust esitatud ning seetõttu ei ole praegu teada, milliste isikute või asutuste tegevust menetlus täpsemalt puudutab. Ta märkis, et vajaduse korral tuleb menetlusega seotud isikud uurimise ajaks töölt kõrvaldada. H. Pevkur kinnitas, et Kaitseministeerium teeb Riigiprokuratuuriga igakülgsed koostööd ja edastab menetluseks vajaliku teabe, et asjaolud võimalikult kiiresti selgeks saada.

Urmas Reinsalu märkis, et komisjon palus juba 22. oktoobril 2025 esitada teabe Ukraina relvaabi vahendamise seotud vahendustasude kohta, ning küsis, kas kõnealune leping sisaldab vahendajatele makstavaid tasusid ja kuidas tekkis RKIK-il kontakt Datasel S.r.l.-i ja selle esindajaga. Samuti palus ta täpsustada, kas kõnealuste lepingute sõlmimist ja täitmist käsitleti ministri otsustuskoosolekul ning kas ministrit informeeriti nendega seotud riskidest.

Hanno Pevkur selgitas, et Kaitseministeerium andis üldise suunise leida võimalusi Ukraina abistamiseks, kuid konkreetsete lepingupartnerite leidmine ja lepingute sõlmimine oli RKIK-i ülesanne. Ta märkis, et RKIK andis ministri otsustuskoosolekul ülevaate Ukraina abistamiseks kavandatud hangetest, sealhulgas lepingupartneritest ja soetatavast varustusest, ning hangete sisu kooskõlastati Ukraina ja Euroopa Komisjoniga, kuid konkreetsete ettevõtetega lepingute sõlmimist ministri otsustuskoosolekul ei otsustatud. H. Pevkur kinnitas, et koosolekul käsitleti ka Ukraina abistamisega seotud kõrgemaid riske ja vajadust neid maandada, lisades, et enamiku lepingupartneritega probleemid ei realiseerunud, kuid kõnealuse partneri tarnitud kaup osutus ebakvaliteetseks ja mittekomplektseks ning on seetõttu jätkuvalt laos.

Anti Allas palus selgitada, kas RKIK-il on veel pooleliolevaid hankeid või lepinguid ettevõtetega, kellel puudub varasem kogemus vastavas valdkonnas.

Kaimo Kuusk selgitas, et paljud Eesti kaitsetööstusettevõtted on alustavad ettevõtted, kellel varasem kogemus puudub. Ta märkis, et selliste ettevõtetega seotud riskide hindamist on muudetud ning Kaitseministeerium on jätnud osa kavandatud oste tegemata, kui pakutav toode ei ole veel nõuetekohaselt toimiv.

Urmas Reinsalu palus riigikontrolöril selgitada, kas Riigikontrolli hinnangul on olemas risk, et kõnealuse lepingu täitmata jäämisest võib tekkida Eesti riigieelarvele rahaline kohustus.

Janar Holm kinnitas, et Riigikontrolli hinnangul oli väide, et vahendamislepingutega Eesti riigieelarvele riske ei kaasne, eksitav, kuna võimalikke riske oli hinnatud juba enne lepingute sõlmimist. Ta selgitas, et Datasel S.r.l.-iga sõlmitud lepinguga seotud ligikaudu 60 miljoni euro puhul sõltub Eesti riigieelarvele võimaliku kohustuse tekkimine kohtuvaidluse tulemusest. J. Holm märkis, et lepingutest ei nähtunud tingimusi, mille kohaselt ei võiks Euroopa Liit ebaõnnestunud tehingu korral väljamakstud raha tagasi nõuda.

Urmas Reinsalu palus RKIK-i esindajal selgitada, kas Ukraina abistamiseks sõlmitud vahendamislepingutes, sealhulgas kõnealuses probleemse tarnijaga sõlmitud lepingus, on ette nähtud tasud kolmandatele isikutele ning kuidas nende suurus kujunes. Samuti küsis ta, kuidas leiti lepingute vahendajad ja tekkis kontakt kõnealuse tarnijaga.

Raili Roosimaa selgitas, et lepingutes sisalduvate konfidentsiaalsussätete tõttu ei saa RKIK nende sisu, sealhulgas võimalikke vahendustasusid, täpsemalt kommenteerida.

Kaimo Kuusk selgitas, et kaitsevaldkonna hangetes kasutatakse vajaduse korral vahendajaid, kuna kõigi tootjatega ei ole võimalik otselepinguid sõlmida. Ta märkis, et RKIK-i ja Kaitseministeeriumi suunis on võimaluse korral sõlmida lepingud otse tootjatega.

Hanno Pevkur selgitas, et kaitsevaldkonna hangetes võib tootja kasutada piirkondlikku esindajat või vahendajat, kuid Eesti riigiga sõlmitud lepingus kajastub üldjuhul konkreetse toote ja selle ostuhind. Tootja ja vahendaja omavahelised kokkulepped, sealhulgas võimalik vahendustasu, tavapäraselt Eesti riigiga sõlmitud lepingus ei kajastu. Ta lisas, et lepingute tingimuste üle peab läbirääkimisi RKIK, mitte minister ega kantsler.

Urmas Reinsalu palus riigikontrolöril selgitada, kas kaitsevaldkonna varude arvestuses tuvastatud probleemid on eelkõige raamatupidamislikku laadi või puudub usaldusväärne ülevaade sellest, millised varud Kaitseväel tegelikult on. Ta viitas, et kui eelmise aasta auditis ei saanud Riigikontroll kinnitada ligikaudu 700 miljoni euro väärtuses varude olemasolu ja õigsust, siis käesolevas auditis puudutab märkus juba 1,2 miljardi euro suurust varude saldot ning lisaks on tuvastatud arvele võtmata varasid. Samuti palus ta selgitada, kas Riigikontroll kontrollis ka seekord valimi alusel konkreetsete varade tegelikku olemasolu ja nende vastavust arvestusandmetele.

Janar Holm rõhutas, et 1,2 miljardi euro suurune märkus ei tähenda, et selles väärtuses varasid ei oleks olemas, vaid Riigikontroll ei saanud kinnitada majandusaasta aruandes kajastatud varude saldo õigsust. Ta märkis, et auditi käigus tuvastati ka varem arvele võtmata varasid, mistõttu võib varude tegelik väärtus olla bilansis kajastatust suurem. J. Holm selgitas, et arvestusprobleemidega kaasnevad ka praktilised puudused, sealhulgas ebapiisav ülevaade varade liikumisest.

Ines Metsalu-Nurminen selgitas, et eelmise aasta auditis kontrollitud 11 varaobjektist kolme ei leitud esialgu infosüsteemis märgitud asukohast, kuid hiljem kinnitati, et ka need varad olid olemas. Käesoleva auditi valimikontrollis olid kõik kontrollitud varaobjektid olemas. Ta rõhutas, et sõltumata varade kajastamisest bilansis või bilansiväliselt peab Kaitseväge varude arvestuse aluseks olev andmestik olema korrektne ja vastama tegelikule olukorrale.

Inventuuride käigus tuvastatud erinevused tuleb järjepidevalt arvestusandmetes parandada, vastasel juhul ei anna andmestik usaldusväärset ülevaadet varude tegelikust seisust.

Evelin Poolamets palus Riigikontrollil selgitada, kas RKIK-i poolt probleemse lepingu alusel ettemaksete jätkamine võis olla seotud puuduliku ülevaatega varude ja tarnete kohta või tulenes probleem muudest asjaoludest.

Ines Metsalu-Nurminen selgitas, et kuna Riigikontroll ei ole enda hinnangul kõnealust lepingut saanud, ei ole võimalik hinnata ettemaksete tegemise tingimusi ega seda, kas nende eelduseks pidi olema varasemate tarnete saabumine.

Andrus Merilo selgitas, et Kaitseväes on üle 200 miljoni inventeeritava ühiku, millest suur osa on üksuste igapäevases kasutuses või sõjalise valmisoleku tagamiseks nende käsutuses. Ta märkis, et varasid inventeeritakse regulaarselt, kuid suure mahu, varade pideva liikumise ja valdavalt käsitsi toimuva arvestuse tõttu esineb andmetes vigu. Tema sõnul antakse saabunud varustus võimalikult kiiresti üksuste kasutusse, mistõttu võib selle arvestuslik kajastamine toimuda hiljem. A. Merilo rõhutas, et tuvastatud arvestusprobleemid ei tähenda vara kadumist või ülevaate puudumist selle olemasolust. Ta tõi probleemide põhjustena välja muu hulgas tehniliste lahenduste ja finantskompetentsi vähesuse ning personali suure töökoormuse. Ta kinnitas, et auditi märkusi võetakse tõsiselt ning arvestuse parandamiseks kaasatakse ka eksperte, kuid pidas oluliseks leida lahendused, mis võimaldaksid arvestust korrastada sõjalise väljaõppe ja valmisoleku tagamist häirimata.

Urmas Reinsalu palus riigikontrolöril selgitada, milliseid riske kaasneb olukorraga, kus Riigikontroll ei saa kinnitada Kaitseväe varude saldo õigsust.

Janar Holm rõhutas, et varude arvestusega seotud probleeme ei tule käsitleda üksnes raamatupidamisküsimusena, vaid oluline on usaldusväärse ülevaate olemasolu Kaitseväe käsutuses olevast varast. Ta selgitas, et Riigikontroll ei ole väitnud vara või raha kadumist, kuid puudused inventuuride korralduses ja sisekontrollis ei võimalda varade olemasolu piisava kindlusega kinnitada ning võivad luua võimalusi vara või raha kuritarvitamiseks. J. Holm märkis, et kaitsevaldkonna rahastamise ja varude mahu suurenemisega ei ole arvestussüsteemid samas tempos arenenud, mistõttu tuleb tugevdada sisekontrolli ja korrastada varade arvestust.

Kristo Enn Vaga palus Kaitseväe juhatajal selgitada, milliseid samme on pärast eelmist auditit astunud varude inventeerimise ja arvestuse parandamiseks ning kas selleks on vaja Kaitseväge täiendavat kompetentsi. Samuti küsis ta, kas käimasoleva kriminaalmenetluse raames on prokuratuur suhelnud Kaitseväe või tegevvällastega ning kas keegi on menetluse ajaks teenistusest kõrvaldatud. Lisaks palus ta hinnata, kas Ukraina kiireks abistamiseks suurema riskiga hangete tegemine oli kujunenud olukorras Eesti huvides põhjendatud.

Andrus Merilo pidas Ukraina jätkuvat toetamist Eesti julgeoleku seisukohalt vajalikuks ning leidis, et selleks tehtud sammud on olnud põhjendatud. Ta märkis, et Ukraina vajadusi ei ole enam võimalik katta üksnes Eesti olemasolevatest varudest ning vajaliku varustuse hankimisel tuleb praeguses turuolukorras arvestada riskidega. Tema hinnangul on Kaitseministeerium ja RKIK neid riske hangete korraldamisel arvesse võtnud. A. Merilo selgitas, et käimasolevast kriminaalmenetlusest sai ta teada meedia vahendusel ning temaga ei ole prokuratuur sel teemal ühendust võtnud. Samuti ei ole talle teada, keda või milliseid asjaolusid menetlus Kaitseväes puudutab, mistõttu ei pea ta praegu põhjendatuks kellegi teenistusest kõrvaldamist. Varude arvestuse parandamise kohta märkis A. Merilo, et inventuuride läbiviimise toetamiseks otsustati moodustada eraldi kuni kümneliikmeline meeskond, kellest tema teada on praeguseks värvatud seitse inimest. Meeskonna ülesanne on

toetada tegevvälasi inventuuride läbiviimisel ja suurendada selle protsessi sõltumatust. Ta rõhutas, et Kaitseväge eesmärk on varade arvestus korrastada, kuid selle töö maht on suur ning seda tuleb teha paralleelselt julgeolekuolukorrast tulenevate põhiülesannetega.

Urmas Reinsalu palus kaitseministril selgitada, kuidas leiti Ukraina abistamiseks sõlmitud vahendamislepingute partnerid ning milliseid julgeolekukontrolli, hinnavõrdluse ja riskide maandamise meetmeid nende valikul kasutati.

Hanno Pevkur selgitas, et ministeeriumi juhtkonna tasandil käsitleti Ukraina vajadusi ning RKIK esitas ülevaate erinevate pakkujate hindadest ja tarneaegadest, mis olid pakkumiste võrdlemisel peamised kriteeriumid. Ta märkis, et pakkumisi saabus erinevate kanalite kaudu nii ministeeriumile kui ka RKIK-ile ning temale saabunud pakkumised edastas ta RKIK-ile hindamiseks. H. Pevkur lisas, et sobivate pakkujate ja lepingutingimuste hindamisel tugineti RKIK-i pädevusele.

Urmas Reinsalu palus täpsustada, kuidas toimus Ukraina abistamiseks lepingupartnerite ja pakkumiste leidmine, kes RKIK-is pakkumisi hindas ning millisel tasandil langetati otsused sadade miljonite eurode väärtuses lepingute sõlmimiseks väljaspool tavapärasest hankemenetlust.

Raili Roosimaa kirjeldas, et praegu tehakse vajaduse tekkimisel esmalt turu-uuring ja koostatakse tehnilised kirjeldused, mille järel korraldatakse sobiv hankemenetlus. R. Roosimaa märkis, et projektid läbivad RKIK-i investeringute komitee ning protsess dokumenteeritakse dokumendihaldussüsteemis; suuremate summade puhul liigub küsimus vajaduse korral edasi Kaitseministeeriumi koordinatsiooni- ja ministri otsustuskoosolekule.

Urmas Reinsalu palus täpsustada, millisest summast alates tuleb RKIK-i hanked Kaitseministeeriumi tasandil kooskõlastada.

Kadri Peeters selgitas, et Kaitseministeeriumi planeerimisjuhise kohaselt tuleb üle 250 000 euro suurused hanked ministeeriumi tasandil otsustada, kuid seni ei ole see nõue laienenud toetuste vahendamisele. Ta märkis, et Riigikontrolli hinnangut arvestades muudetakse protsessi ning edaspidi käsitletakse toetuste vahendamist sarnaselt siseriiklike hangetega.

Urmas Reinsalu palus täpsustada, milline protseduur reguleeris Kaitseministeeriumi tasandil ligikaudu 600 miljoni euro ulatuses toetuste vahendamist, kui sellele tavapärane ministeeriumi otsustusprotsess ei laienenud.

Hanno Pevkur selgitas, et Ukraina abistamiseks sõlmitud lepingud kooskõlastati RKIK-i, Ukraina ja rahastajatega, kellest peamine oli Euroopa Komisjon, ning rahastamisotsused kiitsid heaks välisdoonorid. Ta märkis, et konkreetsete lepingute läbirääkimised ja nendega seotud otsused jäid RKIK-i vastutusalasse. Kaitseministeeriumile andsid RKIK-i peadirektor ja tema asetäitja ülevaate Ukrainale soetatud ja kavandatavast varustusest.

Urmas Reinsalu palus kaitseministril selgitada, milliste kõnealuse vahenduslepinguga seotud probleemide tõttu pöörduti 2025. aasta alguses Kaitsepolitseiameti poole.

Hanno Pevkur vastas, et Kaitsepolitseiameti poole pöörduti ettevõtete tausta ja tarnete hilinemise tõttu.

Urmas Reinsalu tänas kutsutud külalisi ja lõpetas istungi.

Otsustati:

1.1. Kaitseministeeriumil esitada komisjonile järgmised materjalid ja kirjalikud ülevaated:

1. Kaitseministeeriumi koostatud tegevuskava Riigikontrolli auditis tuvastatud puuduste

kõrvaldamiseks.

2. Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse ja Riigikontrolli vaheline kirjavahetus, mis puudutab Riigikontrolli auditis käsitletud probleemse tarnijaga sõlmitud lepingute esitamist ja edastamist.
3. Võimaldada komisjoni liikmetele juurdepääs komisjoni poolt varem küsitud Ukraina kaitseotstarbelise abi vahendamise lepingutele, sealhulgas Riigikontrolli auditis käsitletud probleemse tarnijaga sõlmitud lepingutele.
4. Ministri otsustuskoosolekute protokollid või nende asjakohased väljavõtted osadest, milles käsitleti Riigikontrolli auditis nimetatud probleemse tarnijaga sõlmitud lepinguid.
5. Kirjalik ülevaade Ukraina kaitseotstarbelise abi vahendamisega seotud otsustusprotsessist, sealhulgas sellest, millisel tasemel ja kelle poolt otsused langetati ning kuidas vahendajad ja tarnijad leiti ja valiti.
6. Ülevaade Ukraina toetamiseks korraldatud ettevõtjate valiku voorude tulemustest, sealhulgas valitud ettevõtjatest ning neile eraldatud või kavandatud summadest.

Juurdepääsupiiranguga teave ja dokumendid teha komisjoni liikmetele kättesaadavaks õigusaktides ettenähtud korras (konsensus: Anti Allas, Toomas Järveoja, Lauri Laats, Evelin Poolamets, Urmas Reinsalu).

1.2. Riigikantseleil esitada riigieelarve kontrolli erikomisjonile Vabariigi Valitsuse istungite ja kabinetinõupidamiste asjakohased materjalid, sealhulgas memorandumid, milles käsitleti 2024. ja 2025. aastal Ukraina kaitseotstarbelise abi vahendamist ja selle korraldamist (konsensus: Anti Allas, Toomas Järveoja, Lauri Laats, Evelin Poolamets, Urmas Reinsalu).

2. Info ja muud küsimused

Päevakorrapunkti ei arutatud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Urmas Reinsalu
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Laura Joanna Kuum
protokollija